

Šolske potreščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

rico z adjutantom 940 K na otroških vrtcih v Ljubljani.

— **Ustanove za slepe otroke.** C. kr. deželna vlada v Ljubljani je meseca aprila t. l. razglasila, da je z začetkom prihodnjega šolskega leta 1913/1914, oddati dve do tri mesta za slepe otroke, ki bi se vzgojevali v zavodu za slepe v Lincu. Do določenega roka pa ni bilo vlozene nobene prošnje za podelitev razpisanih ustanovnih mest, kar utegne imeti svoj vzrok v tem, da starši, ki imajo slepe otroke, niso zvedeli za razpis. Zato se opozarjajo vsi, ki jim je skrbeti za slepe otroke, da še lahko prosijo za podelitev napominanih ustanovnih mest do 20. julija 1913. Prošnje pa naj se vložijo deželnemu odboru kranjskemu, ki jih bo potem poslal c. kr. deželni vladi. Pravico do ustanov imajo na Kranjskem rojeni, ubogi, zapuščen, slepi otroci obojega spola, posebno sirote, ki so zdravi in izobrazni, ter so najmanj 7. toda ne več kot 14 let stari. Prošnjam je priložiti krstni in domovinski list, izpričevalo o stavljenih kozah, ubožni list in zdravnikovo izpričevalo o zdravju in izobraznosti dotičnega slepega prosilca.

— **Občinski svet ljubljanski.** Iz zadnje seje: O prošnji Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev za podporo povodom proslave 25letnice, ki bo letos v Ljubljani, je poročal obč. svetnik tov. Likozar in predlagal v odsekovem imenu, da se nakaže Zavez 500 K podpore. Občinski svetnik Zajec izjavlja v imenu kluba obč. svetovalcev S. L. S., da bo njegov klub glasoval za podelitev podpore, naglašaja pa, da se je s to podelitvijo ustvaril prejudic. — Obč. svet sprejme odsekov predlog. — Občinski svetnik tov. Likozar je nadalje poročal o osnovi pravilnika za dnevno zavetišče na IV. mestni deški ljudski šoli. Dnevno zavetišče je namenjeno za otroke 2. in 4. mestne ljudske šole in za otroke pomožne šole; vodstvo zavetišča naj se poveri le izprašani učni osebi, ki jo potrdi deželni šolski svet; število otrok v zavetšču ne sme presegati 50, od teh se sprejme 30 brezplačno, 20 proti plačilu; prošnje za sprejem v zavetišče je vlagati ob začetku šolskega leta pri vodstvu 2. in 4. mestne ljudske šole. Voditelj zavetišča naj se prizna vsako leto 100 K nagrade. — Sprejeto.

— **Štirirazredna ljudska šola v Trzinu** se razširi v 8 razrednico, kakor hitro bo novo šolsko poslopje dograjeno. V prvih šestih razredih se bodo poučevali dečki in deklice skupno, v sedmih in osmih razredu pa ločeno po spolih.

— **Nov šolski okraj** bodo tvorili okraj Železniki, Črešnjice in Studeno, ter bodo za šolarje teh okrajev zidali novo šolsko poslopje.

— **Šolska služba.** Obolelega učitelja in šolskega voditelja Jožefa Goleta pri Devici Mariji v Polju bo nameščal Franc Jankovič, dosedaj suplent v Škocjanu.

Štajerske vesti.

— **O gonji proti štaj. Lehrerbundu** — dosedaj samo od učiteljskega društva Mürzzuschlag — bi se imeli k članku, objavljenem na drugem mestu, dostaviti to-le: Ko je imela letos c. kr. štajerska kmetijska družba v Gradcu svoj občni zbor, je zgornještajerski delegat Regula napadel vse štajersko učiteljstvo ter mu kratkoma odrekel vso pravico do regulacije plač in izboljšanje gnotnega stanja. Takrat se ni oglašil noben nemški tovariš, ki bi nas zagovarjal, storil pa je to naš tovariš Cvetko iz Vučje vasi na Murskem polju. Pisal sem mu takoj takrat, naj objavi detajle o tem nastopu v Gradcu, in sicer za to, ker so se že vedno in vedno slišali glasovi iz vrst naših nemških tovarišev, da mi Slovenci v zadevi regulacije nič ne storimo itd. Tovariš Cvetko tega ni storil, pač pa je meni pisal: »Oni Regula je bil res velik —! Ne samo, da je tam citiral v celoti dr. Steinwenderjeve reakcionarne predloge in v nemal agrarce za nje, bil je še toli predrzen, da je očital učiteljstvu nedelavnost. K temu pa je še dostavil to: Ich habe mir mich eine Rechnung angelegt, nach welcher der Lehrer im Durchschnitt täglich nur zweieinhalb Stunden Arbeitszeit hat; wie so, daß die Lehrerschaft dann noch eine Erhöhung ihrer Bezüge von uns verlangen kann?« — Mene je ta impertinca jako razburila. Graf Attems ga je sicer malo zavrnil, precej občutno sem ga hotel jaz, toda dr. Gl. me je odvrnil od tega; pozneje mi je bilo žal, da sem ga slušal. Kar sem

povedal pozneje, ni naredilo pravega efekta; nekaj je bil kriv moj afekt, nekaj pa nemir, ki se je pojavil pri Nemcih, največ pa nepripravljenost. In končno: nemški govoriti je pač Slovincu vedno bolj težko, ako se hoče pri tem preriti diplomatično skozi Scilo in Karibdo! — Nemški tovariš in delegat Meixner iz Frohnleitna, ki takrat sicer sicer ni bil navzoč, mi je drugi dan obljubil, da mu piše odprto pismo v vseh graških listih, toda do danes (13. aprila) še menda tega ni storil. Danes sem mu pisal, naj mi naznani, kaj nakani, obenem tajniku H., da mi primerno opiše in oriše tega Regulo. Povsod so taki, nas še za borne drobtine zavidajoči —! Nemški tovariši so že bili prisotni, a ostali so — šleve! Tako tovariš Cvetko! Naj si bo efekt njegovega govora tak ali tak, dejstvo je, da je brezizjemno vse štajersko učiteljstvo pred napadi iz nemških vrst zagovarjal boš slovenski učitelj; in to še pred takim imenitnim forumom, kakor je občni zbor c. kr. kmetijske družbe, kjer se nahajajo groje in baroni, veleindustrijalci, veleposestniki in veletrgovci, državni in deželni poslanci in uradni najrazličnejših kategorij, dol do preprostega kmeta, nemškega kakor slovenskega, brez razlike politične stranke, kjer ga mora slišati deželni glavar in cesarjev namestnik, kjer so izvečine vsi tisti, ki nam režejo kruh in kjer so ravno Nemci v najmanj trikratni večini. Tam se ni oglašil noben nemški tovariš, kaj šele kak drugi Nemeč, ki bi se zavzel za nas, storil je to naš rojak, naš tovariš, ki se je še imel boriti z jezikovnimi težkočami! — Prosim, povejte vse to nemškim tovarišem, nemškim odbornikom Lehrerbunda in zgornještajerskim rovarjem, da nismo mi organizirani slovenski učitelji na Štajerskem v Lehrerbundu »trojke«, marveč da so ravno oni tisti implakabilni elementi, ki hočejo s svojo sejungacijo ustvariti k starim še neve ovire in težkoče, tako da ne bodo tisti, ki nam režejo kruh, učiteljstvo niti več vprašali in ne poslušali, ampak bodo »regulirali« po svojem. Michl — pamet!

— **Zveza nem. učit. društev na Štajerskem** objavlja sledečo izjavo: Da se odtegne starostna doklada zaradi obsojbe potom disciplin. preiskav, nasprotuje to postavnim določbam o učit. plačah z dne 19. sept. 1899, kakor tudi disciplinarnemu zakonu z dne 26. avgusta 1904. Zakon o učiteljskih plačah zahteva v § 3., da je za dobavo starostne doklade potrebno: 1. da je učna oseba definitivna, 2. da slušuje nepretrgoma pet let in 3. da se izkažejo poveljni učni uspehi. Ako so ti pogoji dani, se ima starostna doklada dovoliti, pri čemer se iz smisla zakona jasno razvidi, da se poveljni uspehi nanašajo edino na poučno delovanje v šoli. Uspeh pa je gotovo takrat najbolje izkazan, ako se doklada od okrajnega ali mestnega šolskega sveta priznava in priporoča. Dalje so v disciplinarni postavi (§ 19.) natančno določene kazni. Črtanje starostne doklade pa se tamkaj ne najde. Tudi nikjer ni povedano, da bi se z odtegnjenjem smela ali morala kazen poostriiti. To bi naj c. kr. deželni šolski svet pri podelitvi starostnih doklad upošteval in že storjene sklepe, ki se ne strinjajo s temi temeljnimi določbami, iznova preiskal in popravlil.

— **Iz Gradca.** Tu se je vršila sodnijska obravnava proti učitelju K. Lukasu od Sv. Janeza pri Arvežu, ker je dne 8. maja v šoli tepel nekega učenca s šibo po glavi zaradi pomazane naloge tako dolgo, da je šibo potrl, na kar ga je še udaril z metersko palico po glavi, zaradi česar je zadobil deček bonko na glavi. Deček je v jutro dne 11. maja umrl. Zdravniško preiskovanje je dognalo, da tepenje ni bilo prvotno v nobeni zvezi z vzroki njegove smrti, temveč so se pokazale na mrenah možganov zastarele premembe. Ker so tudi deca izpovedale za krivdo učiteljevo razbremenilno, je bil taisti le zaradi prestopka §§ 413. in 420. kaz. zak. (prekoračenje kazni pravice) obsojen in kaznovan s petdnevnim zaprom. — Učitelji, čuvajte se!

— **Iz Zibike v šmarskem okraju** se malokdaj kaj sliši v širjo javnost. A za razmere v tej »pošteti, krščanski občini« sta značilni ti dve dogodbi: Učitelja Blažinška imajo tukajšnji klerikalni mogotci na sumu, da ni iste politične vere kakor oni, dasi se Blažinšek ni nikoli niti najmanj bavil s politikom. In ker mu drugače niso mogli dati čutiti pristne »krščanske

ljubezni do bližnjega«, so mu sodnijsko odpovedali stanovanje v šolskem poslopju. Kje hoče dobiti v Zibiki primerno stanovanje? Pozivamo šolske oblasti, da napravijo tet zibiški nasilnosti konec! Za zibiško politično vodstvo, t. j. seveda prečastita duhovščina, je značilno, da je kaplan nekega fanta tako nabil, da ga je ranil in da se ima zaradi tega zagovarjati pred kazenskim sodiščem!

— **Poizkušen samoumor gimnazijca.** V Celju se je z revolverjem ustrelil v glavo 19letni sedmošolec celjske gimnazije Robert Grilich, ker je v šoli dobil slabe rede. Zadel se je pa slabo in je upanje, da okreva.

Goriške vesti.

— **Odlikovanje.** Občni zbor »Goriškega kmetijskega društva«, ki se je vršil 26. junija t. l. v Gorici, je imenoval ravnatelja goriškega c. kr. kmet. kemičnega poizkuševališča I. viteza Bolleta, sedaj v pokoju, zaradi njegovih zaslug za povzdigo kmetijstva v slov. delu poknežene grofije Goriško-Gradišanske soglasno svojim častnim društvenikom.

— **Umrl je v goriški bolnišnici** 66letni Ivan Silič, učitelj jezikov, doma iz goriške okolice. Bival je zadnji čas v Ronkih. Večji del svojega življenja je prebil v Ameriki. — V Oseku je umrl nadučitelj Anton Bele v 52. letu svoje dobe po dolgi in mučni bolezn. R. i. p.!

— **Dijaški koncert** v soboto je uspel v vsakem oziru prav dobro. Omeniti je v prvi vrsti dijaški zbor, ki je pod spretnim, temperamentnim M. Kogojem zapel nekaj umetnih in narodnih pesmi. Posebno leto »bile« pete s tako fino in s tolikim razumevanjem, da je bil res pravi užitek poslušati te mlade pevce. Dirigent Kogoj se je predstavil tudi kot vrlo dober pianist ter nam je z redko spretnostjo zaigral sedmero težkih kompozicij. Pripomniti pa je treba, da je bolje prodrl kot dirigent v duh podanih pesmi kakor pa kot pianist. Tudi pri spremljevanju baritonista Šimenca se je pokazalo, da bolje obvlada pevski zbor kakor pa tehniko finnega, delikatnega spremljevanja. Vsekakor pa je treba priznati, da se je vkljub svoji mladosti pokazal kot umetniški talent, ki utegne postati še prvovrsten glasbenik, ako se z vso vnemo posveti muzikaličnim študijem, kar nam pričajo tudi njegove primeroma prav dobre kompozicije.

— **Preddvorana »Central« in »Orli«.** Goriški »Orli« so imeli svoj lokal v klerikalnem »Centralu«, ki jih je pa vrgel na cesto. O vzrokih piše »Gorica« takole: »K članku v zadnji »Gorici« in v »Prim. Listu« (št. 25a.) nam od merodajne strani še poročajo: Noben pameten gospodar ne bi bil mogel dalje kaj takega trpeti, kar se je godilo v »Centralu«. Na odru so včasih napravili stranišče in so enkrat pomazali z blatom celo dragoceno obleko, ki se je hranila za veselico drugi dan. Pod odrom je bil cel kup blata. Klavir, ki je bil na odru, je bil raztolčen v pravem pomenu besede in se mu je celo noga odtrgala.« — To so pa res lepi ptiči!

— **Iz Sv. Križa.** Šolska slavnost, ki se je vršila v nedeljo, dne 15. junija, v Sv. Križu, pod vodstvom tov. učitelja Paljka, je uspela v vsakem oziru, tako v gnotnem, kakor v moralnem popolnoma nepričakovano. Velika množica ljudi, se je zbrala na občernem grajskem dvorišču, ki je bilo slavnostno odeto s slovenskimi trobojnicami ter željno pričakovala, da vidi svoje male na odru. — Vset očke, tako pesmi, kakor petje, igre, prizori, razni nastopi, telovadba — vse je bilo mnogobrojnemu občinstvu, ki ni varčevalo s ploskanjem prirediteljem in učitelju Paljku, ki jih je s toliko požrtvovalnostjo pripravil do krasne uspele prireditve. — Le tako naprej!

Tržaške vesti.

— **Tržaškemu učiteljstvu!** Tržaško slovensko učiteljstvo opozarjamo, da naj ostane konsekventno svojemu glasovanju in sklepu pri okrajni učiteljski konferenci glede upeljave novih šolskih knjig in naj pokaže, da ne menjava svojih nazorov od danes do jutri, najs se zanje izreče skupno ali posamezno: da se ne da begati.

Istrske vesti.

— **Za varstvo istrskih starozitnosti.** Istrski deželni odbor je naročil vsem županstvom in raznim korporacijam, naj pazijo, da ne pojdejo zgodovinske starine iz dežele. Kakor povsod, se oglašajo namreč tudi v Istri špekulanti, ki kupujejo za mal denar čestitljive spominke davne preteklosti ter ropajo s tem deželo njene individualnosti in zanimivosti. Deželni odbor opozarja, naj se gleda onim kupčevalcem na prste, ljudje naj bi pa oddajali reči domačim muzejem, ki slednjič ne plačujejo starin nič slabše nego tužji.

— **Književni natečaj.** Podpisani odbor raspisuje nagrado od 200 K (dvije stotine kruna) za spis, koji bi najviše koristio hrvatskom i slovenskom narodu v Istri. Spis mora zapremati najmanje tri, a ne smije prekoračiti četrti štampana arka. Ima biti pisan lijepim hrvatskim jezikom, tako da ga može razumjeti svaki naš pismen čovjek u Istri. Pisciima je prepušteno, da izaberu književnu formu: pripovjest, pjesmu, razgovor, razprava itd. Radi naročite svrhe smije spis iznimice biti pisan i u narječju kojega istarskoga kraja. Natječaj traje do Božića 1913. Ime pisca ima biti rukopisu priloženo u zatvorenom pismu, koji će biti označen istim geslom kao i rukopis. Nenagrađeni rukopisi vratiti će se na zahtjev piscima, a nagradjeni postoji svojina potpisanoga odbora, koji će ga štampati. Posebni honorar neće se piscu splatiti, ali troškovi za izdanje i razpačavanje, kao i primici od spisa posebice će se bilježiti, pa će piscu pripasti povrh nagrade 10% čistega dobitka. Pisci neka izvole svoj rukopis do 25. prosinca 1913. poslati na adresu: Profesor Franjo Novljan — Pazin, U Pazinu, dne 29. lipnja 1913. Odbor za Prosvjetu: Prof. Fr. Novljan, predsjednik, Dr. I. Prudan, tajnik.

— **Iz Hrušice pri Podgradu** pišejo: V soboto, dne 21. pret. m., smo imeli tu šolsko izpoved. Preden je izpoved pričela, je maševal mons. Rogač. Ravno med darovanjem pa je strašno zagrmelo, strela je udarila v strelvod, s katerega pa je zdrknila v cerkev. Učinek je bil za hip strašen, ker je strela švigala po cerkvi, ki je bila na mah vsa polna dima, in ker je strela, kakor se je moglo potem konstatirati, na treh krajih šla iz cerkve v zemljo. Bilo je takrat v cerkvi poleg mašujočega duhovnika, nadučitelja, 2 učiteljic in veroučitelja okolo 70 šolskih otrok. Ko je strela udarila, je vrgla v cerkvi se nahajajoče otroke po tleh, nadučitelja, veroučitelja in učiteljice, ki so se nahajali v klopeh, pa vsakega v svoj kot. — Prvi hip se je zdelo, kakor da je strela, ki je švignila med deklice, med njimi hudo gospodarila. Ko pa se je podelil prvi strah, smo videli, da ni strela prizadela nikake škode. Ničče ni bil ubit ali telesno poškodovan. Nastala pa je med otroki velika panika. Zbežali so vsi iz cerkve v šolo, kjer jih je soproga tov. nadučitelja mirila in tolažila. Pozneje se je nabralo v cerkvi mnogo ljudi, ki so mogli na tleh razločno opazovati sledove strele.

Koroške vesti.

— **Nadučiteljsko mesto v Globasnici** je menda nanovo razpisano, čeravno so se trije kompetenti potrudili za to službo. Najstarejšega in najboljšega kvalificiranega prosilca je Benda odklonil, ker se ne plazi po trebuhu pred nemškimi bogovi v Celovcu. Benda misli morda, da se bomo mi na lastni zemlji prilizovali nemškimi trinogom! Okradli so nas sploh vseh pravic. Niti ene učiteljske službe na meščanskih šolah ni pripustil deželni šolski svet Slovincem-učiteljem. Na meščanskih šolah v Velikovcu in Borovljah, kjer tvorijo Slovenci večino, iščemo zaman Slovence. Nastavljeni so Nemci, če tudi brez izpita. — Če pa slučajno zahteva slovenski šolski svet za Narodno šolo v Sent Jakob, slovenščine večče učiteljice z izpitom, pa je nemški gospodi sitno, češ, da takih učiteljic na Koroškem sploh ni. Seveda čaka velika množica učiteljic na službo; a kako naj Nemka, ki pozna le par domačih narečnih izrekov, uspešno poučuje slovenščino v Narodni šoli? Za zagrizenega nadzornika v Beljaku, ki v gostilnici tako imenitno zabavlja čez Slovence, seveda zadostuje taka slovenščina, ker jemlje mero po svojih črevljih, Za nas pa ne!